

Skogby Strand Ab

Asemakaavoitus

Luontoselvitys 2022

26.1.2024

Luontotieto Keiron Oy

KEIRON

Hanke: Raasepori Skogby satama, luontoselvitys 2022

Toimeksiantaja: Skogby Strand Ab, Fredrik Lindberg

Valmistumispäivä 26.1.2024

Teksti ja kuvat © Luontotieto Keiron Oy 2023

Tekijät: Susanna Pimenoff, Janne Koskinen, Anu Luoto

Valokuvat: Susanna Pimenoff

Pohjakartat © Skogby Strand Ab 2022, Maanmittauslaitos 2022

Kansikuva: Lakkautetun sahan varastointialuetta ja tienrakentamisesta syntyneitä hiekkakasoja.

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Selvitysalueen sijainti ja yleiskuvaus	1
3	Taustatiedot.....	2
4	Kartoitusmenetelmät.....	3
4.1	Luontotyyppien ja kasvillisuuden kartoitus.....	3
4.2	Linnuston kartoitus.....	4
4.3	Lepakoiden kartoitus	4
4.4	Liito-oravan kartoitus.....	6
5	Kohteiden arvottamisen perusteet.....	7
6	Luontotyypit ja kasvillisuus	8
6.1	Selvitysalueen luonnon piirteet	8
6.2	Elinympäristöjen kuvaus	9
7	Pesimälinnusto	20
7.1	Linnuston yleiskuvaus.....	20
7.2	Uhanalaiset lintulajit.....	20
7.3	Muut merkittävät lintulajit	23
7.4	Arvokkaat linnustoalueet.....	24
8	Lepakot	25
9	Liito-orava	29
10	Muu lajisto ja vieraslajit	30
11	Luontoarvot	34
11.1	Arvokkaat lajit	34
11.2	Luontotyypit	35
11.3	Ekologiset yhteydet	36
11.4	Luonnon arvotus	36
12	Johtopäätökset ja suositukset	38
13	Lähdeluettelo	39

1 Johdanto

Raaseporin Skogbyn satamassa on aikaisemmin toiminut saha lähes sata vuotta. Meriaura Group ja Premarin Oy muodostivat yrityksen Skogby Strand Ab ja ostivat sen lukuun Hankoniemellä sijaitsevan suljetun sahan ja satama-alueen vuonna 2021. Satamaa on käytetty kipsi-projektin tukikohtana.

Selvitysalueella on vuonna 1987 suljetun sahan rakennuksia ja perinteisiä työläisasuntoja sekä Premarinin venetoiminnassa käytettäviä rakennuksia. Asemakaavoituksen tavoitteena on kehittää paikalliseen kulttuuriperinteeseen soveltuvaa, merellistä ja yhteisöllistä asumista. Satama suunniteltiin hankkeen alussa pienimuotoiseen bio- ja kiertotalouden varastointi- ja laivaustoimintaan. Ukrainan sodan muuttaessa materiaalivirtoja on sataman käyttötarkoitusta arvioitu uudelleen. Se voi tulevaisuudessa muotoutua suurten veneiden ja pienten laivojen tukikohdaksi.

Tämän luontoselvityksen tavoitteena on tuoda esille kaava-alueen luonnon piirteitä ja osoittaa arvokkaat luontokohteet ja lajisto. Tässä luontoselvityksessä on kartoitettu luontotyyppejä ja kasvillisuutta, pesimälinnustoa ja liito-oravaa. Lisäksi lepakoiden esiintymisestä tehtiin alustavaa kartoitusta.

Toimeksianto saatiin Skogby Strand Ab:lta. Toimeksiantajan yhteyshenkilönä on toiminut arkkitehti Fredrik Lindberg Arkitekturum Oy:stä. Hänen lisäkseen työn ohjausryhmään ovat kuuluneet Jussi ja Elina Mälkiä Meriaurasta ja Fredrik Kevin Premarinista.

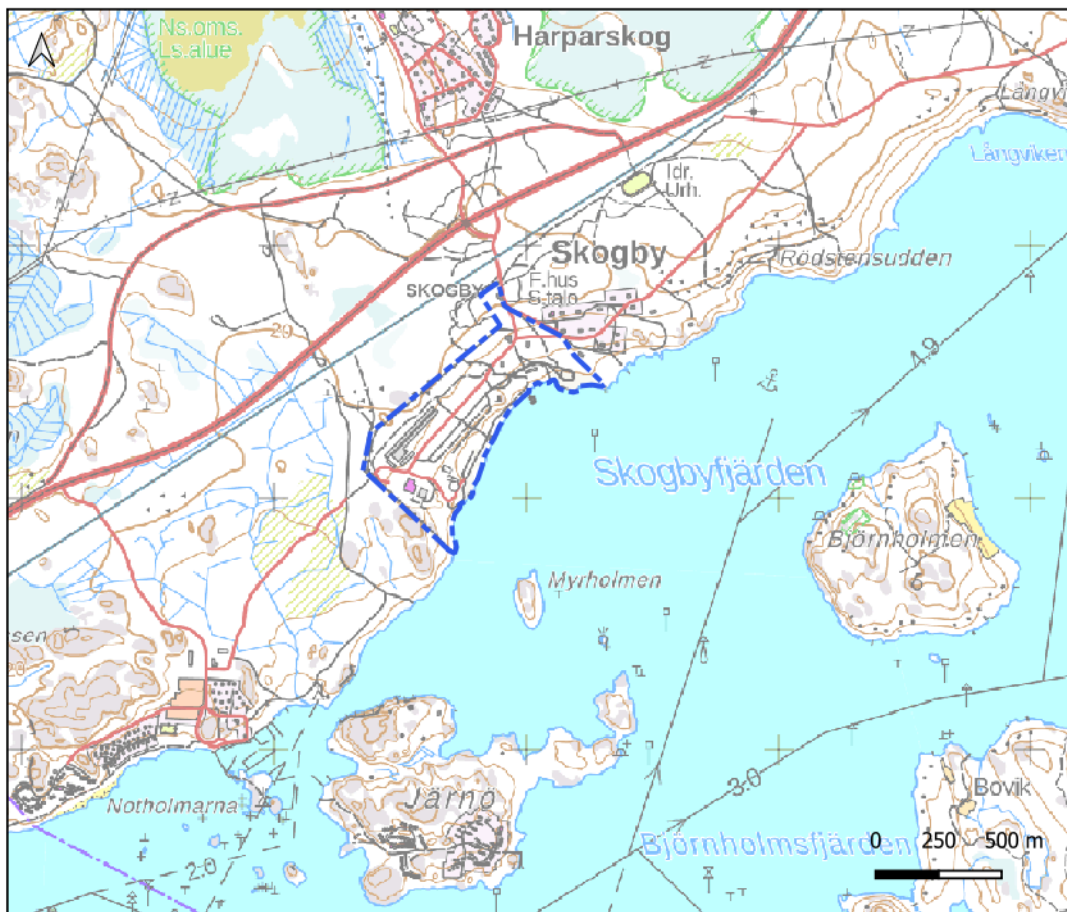
Luontoselvityksen ovat laatineet biologit, FM Susanna Pimenoff (luontotyyppit, kasvillisuus), FT Janne Koskinen (linnusto, liito-orava) ja FM Anu Luoto (lepakot). Työtä on ohjannut biologi, Luontotieto Keiron Oy:stä.

2 Selvitysalueen sijainti ja yleiskuvaus

Selvitysalue sijaitsee Hankoniemen eteläpuolella Skogbyn kylätaajaman lounaispuolella. Skogbyn satama on selvitysalueen itäreunalla. Satamasta on suora yhteys Tammissaareen johtavalle meriväylälle ja etelään Björnholmsfjärdenille. Selvitysalueen pinta-ala on noin 32 hehtaaria. Selvitysalueeseen lisättiin loppukesästä 2023 Myrholmenin kalliosaari, jonka pinta-ala on noin 2,5 hehtaaria.

Mantereen puoleinen osa selvitysalueen ympäristöstä on kokonaisuudessaan voimakkaan ja pitkäaikaisen ihmistoiminnan muokkaamaa. Ilman tarkempaa tietoa toiminnan laadusta on nykyistä ympäristön tilaa hankala tulkita, koska elinympäristöt eivät vastaa mitään selkeää ja määriteltyä luontotyyppiä. Sahan toiminnan loputtua kehitys on kulkenut luonnontilaisempaan suuntaan eli puusto on tihentynyt ja aiempi

avoympäristö on kasvanut umpeen. Puusto on sahatavaran varastointialueelta ha-
kattu vuosien 2017-2022 välillä. Suurelta osin selvitysalue on luokiteltavissa ns. uus-
ympäristöksi, joutomaaksi tai ruderaattialueeksi.

Kuva 1 Selvitysalueen sijainti osoitetaan sinisellä katkoviivalla Skogbyn kylän lounaispuolella.

3 Taustatiedot

Selvitysalueen maaperä on hiekkaa ja kalliota. Kallioperästä ei ole Maankamara -
portaalissa tietoa. (Geologian tutkimuskeskus 2023).

Höyrysaha on jatkanut Skogbyn vuonna 1908 lakkautetun rautaruukin toimintaa aina
vuoteen 1987. Rautaruukin ympärille rakennettu sahayhdyskunta on toiminut Tam-
misaareen johtavan laivaväylän tuntumassa. Höyrysahan ympärillä on työväen
asuinrakennuksia 1880-luvulta 1950-luvulle, joiden yhteyteen on rakennettu kauppa,
seurantalo, kouluja ja VPK:n talo. Höyrysaha on perustettu vuonna 1888 ja se siirtyi
perustajansa Mauritz Hisingeriltä Oy Fiskars Ab:n omistukseen jo vuonna 1891. Toi-
mintaa jatkoi Oy Metsä-Skogby Ab vuonna 1976, jossa suurimpana omistajana oli
Metsäliitto. Sahan tuotteet kuljetettiin omasta satamasta. (Museovirasto 2023, Wi-
kipedia)

Selvitysalueen läpi kulkee Harparskog-linja, joka on suomalaisten vuosina 1940-1941 rakentama pääpuolustuslinja Hankoniemen neuvostotukikohtaa vastaan. Maisemassa näkyy suurista louhekkivistä tehty panssarieste. (Museovirasto 2023)

Kuva 2 Panssarieste näkyy metsänreunassa, puiden takana oikealla seurantalo ja reunimmaisena asutun pihapiirin ulkorakennus.

Lajitietoportaalisissa alueelta on yhteensä 48 havaintoa, jotka saattavat osua alueelle tai sen läheisyyteen. Nämä ovat vuosilta 1934-2023, josta viimeisen 20 vuoden ajalta on 15 havaintoa. Uusimmat koskevat elinvoimaisia lajeja haisukurjenpolvi, leppälintu ja pajunruskokalvaaja sekä muutamia kääpiä. (laji.fi 2023)

Selvitysalueella ei ole luonnonsuojelualueita, mutta se rajautuu Natura-alueeseen "Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualue". Tämä suurikokoinen merialue on suojeltu SAC ja SPA-perusteilla.

4 Kartoitusmenetelmät

4.1 Luontotyyppien ja kasvillisuuden kartoitus

Esityönä etsittiin tietoja lajihavainnoista laji.fi -portaalista ja kuvioitiin elinympäristöjä MML:n ortokuvan avulla.

Alueen maastotyöt tehtiin 8.7.2022 yhden pitkän työpäivän ajan. Selvitysalue kuljettiin läpi jalan. Elinympäristöjä luokiteltiin metsätyyppeihin ja muihin luontotyyppeihin Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018 -julkaisua soveltaen. Tällä uusympäristöistä muodostuvalla alueella luontotyyppjä arvioitiin rakennepiirteiden lisäksi

myös lajipotentialin ja kehityspotentialin kautta. Kasvillisuuden yleispiirteet kartoitettiin luontotyyppejä määritettäessä. Yleiset ja havaitut kasvilajit kirjattiin, mutta selvityksen tavoitteena ei ollut laatia kattavaa putkilokasvilistaa. Maastotyön teki FM Susanna Pimenoff.

Maastokarttana käytettiin toimeksiantajan laatimaa vektoripohjaista pohjakarttaa mittakaavassa 1:2000. Kuvioiden rajaamisessa käytettiin apuna GPS-paikanninta, jolta siirrettiin lokitiedot paikkatieto-ohjelmaan.

4.2 Linnuston kartoitus

Selvitysalueen linnusto laskettiin Koskimiehen ja Väisäsen (1988) kuvaamaa kartoitusmenetelmää soveltaen. Maalintulaskentaan käytettiin kaksi laskentakierrosta. Kartoitustyö suoritettiin kulkemalla selvitysalueella mahdollisimman kattavasti, jottei yksikään selvitysalueen maastokohta jäisi 40 metriä kauemmaksi laskijasta. Kierrokset ajoitettiin huomioiden lintujen lauluaktiivisuus ja pesintä sekä muuttolintujen saapuminen. Edellä kuvatulla tavalla voidaan kattavasti ja luotettavasti kartoittaa selvitysalueen linnusto, aikaisin pesintänsä aloittavat sekä myöhään saapuvat lajit mukaan lukien.

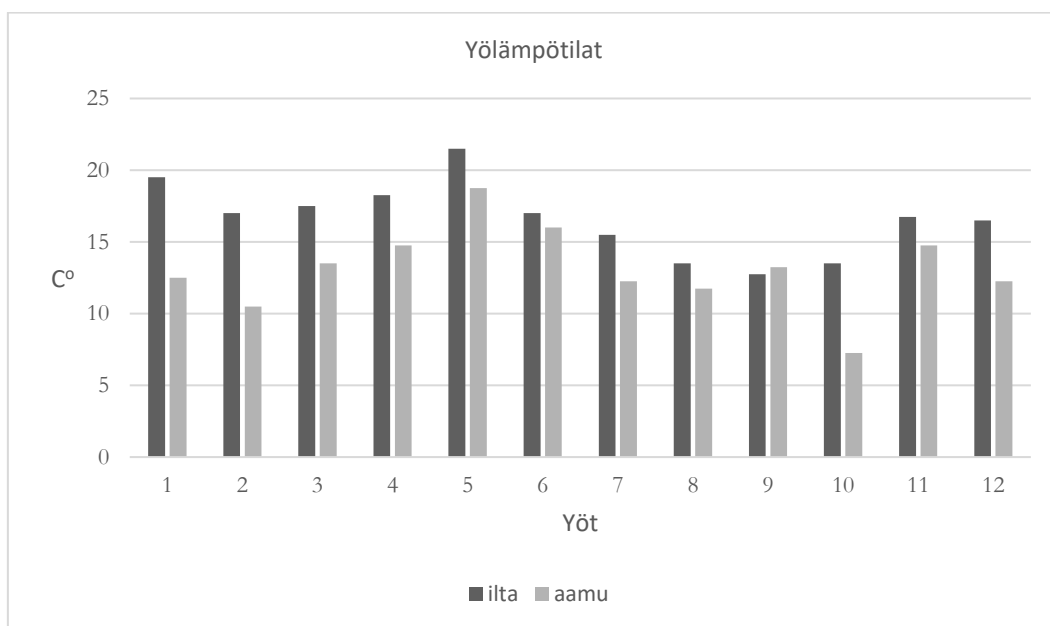
Kartoituslaskennat suoritettiin 25.5. ja 14.6.2022. Aikaväli kattaa ainakin osittain kaikkien Etelä-Suomessa pesivien lajien pesimäkauden. Maalinnustoa kartoittaessa on olennaista huomioida lajien väliset erot lauluaktiivisuuden huipun ajoittumisessa ja saapumisessa pesimäpaikoille. Kevät 2022 oli myöhäinen, joten toukokuun lopulla tehtävässä kartoituksessa hyönteissyöjät sekä monet avomaalinnut olivat vasta saapuneet alueelle. Koska alueella ei ollut metsää ja siten varhaisemmin keväällä pesinnän aloittavia metsälajeja, saatiin näillä kierroksilla hyvä kuva alueen lajistosta. Maastotyön ja tulkinnan teki FT Janne Koskinen.

Lintujen parimäärä arvioitiin yhdistämällä kartoituslaskennan tulokset kokoamalla lajikohtaiset havainnot erilliselle kartalle. Tällä tavalla yhdistetyt havainnot kuvaavat lajikohtaisesti pysyvien reviirien sijainnit sekä parimäärän. Lajikohtaisten reviirien tulkinnassa huomioitiin erityisesti kaikki reviirin pitoon viittaava käyttäytyminen. Reviirien tulkinnassa huomioitiin myös löydettyjen pesien sekä maastopoikueiden sijainnit. Reviiriksi tulkittiin useassa eri laskennassa samalla paikalla havaittu koiras tai pari, tai yhdeltä laskentakäynniltä selkeä reviiriin tai pesintään viittaava havainto.

4.3 Lepakoiden kartoitus

Lepakkokartoituksessa on sovellettu kirjallisuudessa esiteltyjä menetelmiä. Perustietoja lepakokartoituksen menetelmistä antavat esimerkiksi Hundt (2012) ja Sierla ym. (2004). Suomen lepakotieteellinen yhdistys on laatinut oman ohjeistuksensa lepakkoselvityksen tekemistä varten (SLTY, 2012).

Alueella käytettiin passiividetektoreita, jotka olivat maastossa kaikkiaan 12 yötä heinäkuussa: 8.-20.7.2022. Laite 2 oli toiminut 15.7. asti, mutta sammunut patterien loppumisen vuoksi ennen seuraavaa yötä. Laitteet 1 ja 3 olivat molemmat seurannan ajan käynnissä noin 83 tuntia. Laite 2 oli käynnissä 43 tuntia. Detektoreiden tietoihin tallentui myös ilman lämpötilat käynnissäolon ajalta. Alkuyön lämpötilat seurantajaksolla vaihtelivat 13,5–21,5 asteeseen. Aamuyön lämpötilat olivat vastaavasti 7,25–18,75 astetta (kuva 2). Ilmatieteen laitoksen säähavainnoista selviää, että lähimmällä säähavaintoasemalla Hangon Tvärminnessä on satanut seurantajaksolla kolmen yön aikana: 13.7. iltayöstä ja 16.7. sekä aamuyöllä että iltayöllä (yöt 6, 8 ja 9)

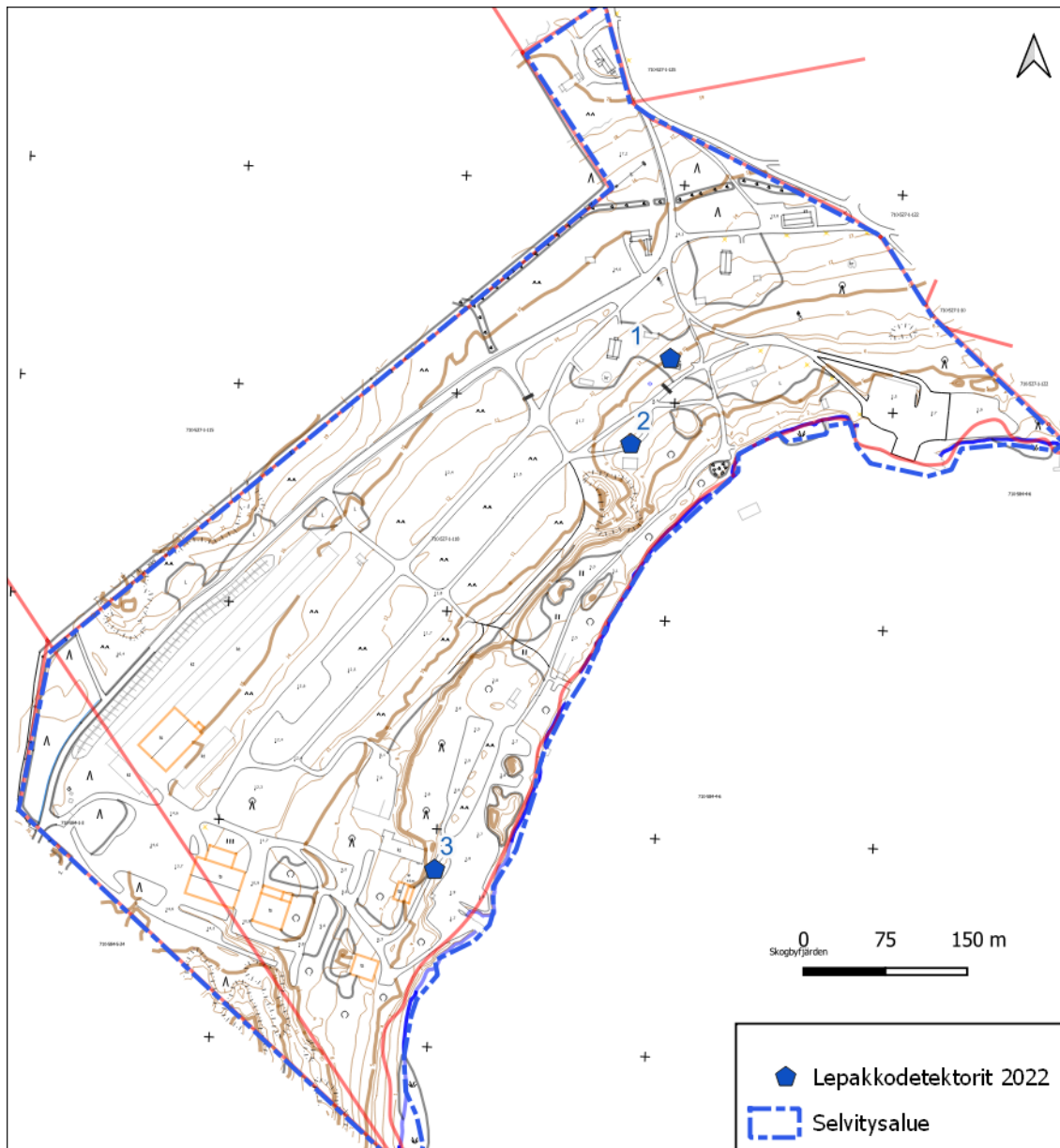

Kuva 3 Seurantajakson yölämpötilat alueella olleesta detektorista.

Passiividetektoreina käytettiin Anabat Express detektoreita. Laite tallentaa äänet muistikortille, josta ne voidaan siirtää tietokoneelle. Tallennetut tiedostot analysoitiin AnaLook -ohjelmistolla. Aineiston analysoinnissa käytettiin apuna Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n koordinoimaa Lepakoiden muutosseurantaan (LEMU-hanke) kehitettyä skanneria ja suodattimia, joiden avulla voidaan käsitellä isoja aineistoja. Passiividetektorin sijoitettiin eri puolille selvitysalueita kohtiin, jossa oletettiin lepakoita liikkuvan. Laitteiden sijainnit selviävät kuvasta 5.

Lepakkokartoitus tehtiin kesken maastokauden, kun ensimmäisten lintutulosten selvitteä ilmeni, että alueella voisi olla lepakkopotentiaalia. Siinä maastokauden vaiheessa oli jo resurssipula eikä tiimillä ollut mahdollisuutta toteuttaa öistä kartoitusta eli ns. aktiivikartoitusta. Rakennustarkastuksia lepakoiden varalta päätettiin suositella lisäselvityksenä, mikäli tulokset osoittaisivat siihen suuntaan. Selvitysalueella kiinnitettiin kuitenkin huomiota myös mahdollisiin päiväpiilopaikkoihin (kolopuut, pii-

lopaikoiksi soveltuvat rakennukset) sekä talvehtimispiloiksi sopiviin paikkoihin (lä-
hinnä kellarit tai muut maanalaiset rakenteet) mahdollisia myöhempiä tutkimuksia
varten.

Kuva 4 Passiivilaitteiden sijainnit ja niiden numerointi selvitysalueella osoitetaan sinisillä symboleilla.

4.4 Liito-oravan kartoitus

Liito-oravan esiintyminen todetaan ulostepapanoiden perusteella. Maastossa etsitään papanoita liito-oravien suosimien suurten puiden, yleensä kuusten ja haapojen juurilta. Maastotyö tehdään papanoiden löytämisen kannalta parhaiten soveltuvaan aikaan keväällä.

Papanoiden esiintymisestä ei aina voida päätellä, että jokainen metsäinen alue, josta löytyy liito-oravan yksittäisiä papanoita, olisi liito-oravan lisääntymis- ja levähdys-

paikka. Perusteena tähän on se, että liito-oravat, varsinkin koiraat, liikkuvat elinpiirinsä eri osissa laajalla alueella. Liito-orava käyttää elinpiirinsä osia vaihtelevasti eri vuodenaikoina ja vuosina.

Liito-oravaa kartoitettiin lintulaskennan jälkeen 25.5.2022. Kartoitusajankohta oli hiukan myöhäinen, mutta edelleen riittävän luotettava. Kartoitus tehtiin jalan GPS-paikanninta hyödyntäen. Maastotyön teki FM Janne Koskinen.

Alueen elinympäristöjä arvioitiin liito-oravapotentiaalin kautta ja kohdistettiin kartoitus muutamiin lehtipuuvaltaisiiin metsiköihin. Papanoita etsittiin suurimpien puiden ja varsinkin haapojen tyviltä. Lisäksi pyrittiin löytämään kolopuita, jotka ovat liito-oravalle tärkeitä pesäpuina. Havaintojen sijainnit tallennettiin GPS-paikantimeen. Laitteen osoittama sijainti voi metsäisessä ympäristössä heittää $\pm 2 - 10$ m. Maastokarttana käytettiin toimeksiantajan kantakarttaa mittakaavassa 1:2 000.

5 Kohteiden arvottamisen perusteet

Ensisijaisesti arvotuksessa huomioidaan voimassa oleva lainsäädäntö ja sen asettamat vaatimukset elinympäristöjen rajauksille. Huomioitavia lakeja ovat luonnonsuojelulaki (29 §), vesilaki (2. luku 11 §) ja metsälaki (10 §). Lisäksi arvotuksessa huomioidaan kaikista kartoitetuista tai tiedossa olevista lajiryhmistä tehdyt havainnot ja tulkinnat. Kohteen edustavuus ja luonnontilaisuus vaikuttavat arvotukseen molempiin suuntiin. Edustavuus määritellään tapauskohtaisesti, sillä se ei ole sama erilaisien lajiesiintymien tai elinympäristöjen osalta. Ekologiset yhteydet vaikuttavat arvotukseen, lisäten arvoa, jos kohteella on tärkeä ekologinen yhteys tai se muodostaa ekologisen verkoston ydinalueen.

Kohteiden edustavuutta ja luontoarvoa arvioitaessa käytetään seuraavaa kirjallisuutta:

- Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi (Mäkelä & Salo 2021)
- Luonnonympäristöjen arvottamisen kriteeristö Uudellemaalle, ns. LAKU – kriteerit (Uudenmaan liitto 2012)
- luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt (Nieminen ym. 2017)
- Suomen uhanalaiset luontotyypit LuTu (Kontula & Raunio 2018)
- lajien uhanalaisluokittelu (Hyvärinen ym. 2019)
- Ekologinen verkosto ja yhteydet (Väre & Krisp 2005)
- Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen mukainen lepakkoalueiden arvotus v. 2012 (SLTY, 2012)

6 Luontotyypit ja kasvillisuus

6.1 Selvitysalueen luonnon piirteet

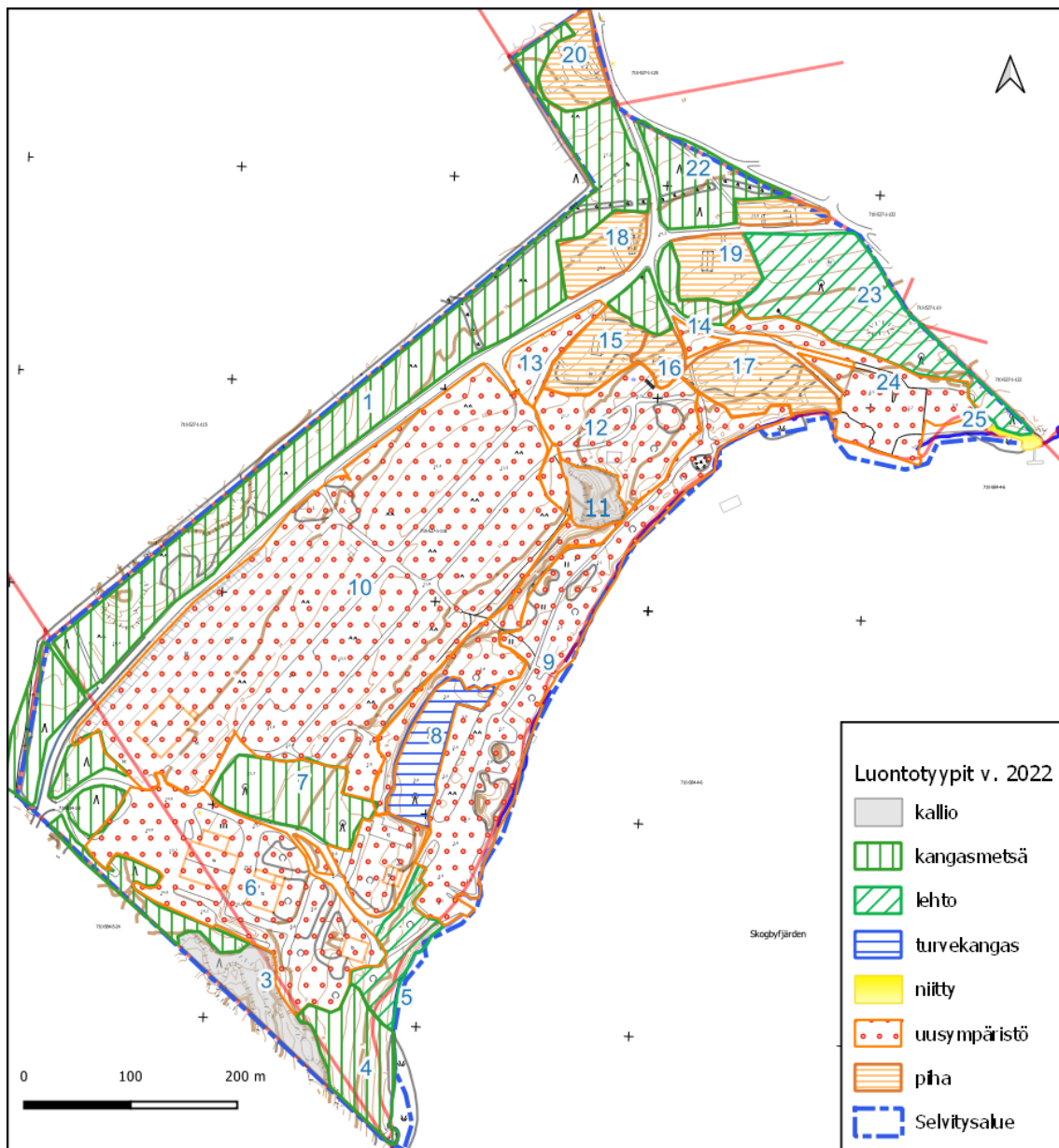
Skogbyn satama ja sen viereen perustettu saha sijaitsevat hyvin tasaisella hiekkamaalla Lappohjasta noin 3,5 km koilliseen. Loiva rinne avautuu kaakkoon Skogbyfjärdenin merenselälle. Alueella ei ole pienvesistöjä.

Koko selvitysalue on luonnon olosuhteiltaan muuttunut voimakkaasti useiden vuosikymmenten aikana. Tästä syystä on vaikea määrittää luontotyyppejä, koska lähes kaikki elinympäristöt ovat enemmän tai vähemmän ns. uusympäristöjä. Näihin lukeutuvat hylätyt varastoalueet ja joutomaat, rakennusten ympäristöt, rantapenger ja pihapiirit. Alkuperäisiä luontotyyppejä ei voi ulkoisten merkkien perusteella arvata. Luonnon palautuminen on kuitenkin ehtinyt jo paikoin vaikuttamaan, kun sahan toiminta on loppunut yli kolme vuosikymmentä sitten. Sahan varastointialueella tehdyn hakkuun takia avoalueen kehittyminen metsäksi on palannut alkupisteeseen, kun nuori puusto on vastikään poistettu lähes kokonaisuudessaan.

Selvitysalueella kasvaa puustoa itä- ja länsireunoilla. Sekalainen puusto muodostuu joko luontaisesti kylväytyneistä lehtipuista kuten koivuista ja raidasta, männyistä ja yksittäisistä kuusista tai istutetuista puista kuten metsävaahteroista. Puuston keski-ikä on nuori, joskin muutamat pihamännyt ovat vanhoja. Merenranta on pengerretty kivistä ja siihen on rakennettu useita laitureita. Varsinaista rantakasvillisuutta ei esiinny. Avoalueella kasvaa harvalukuisesti kuiville niityille tyypillisiä kasveja, mutta enimmäkseen kasvillisuus muodostuu heinistä, joutomaakasveista ja mäntykankaan varvuista.

Selvitysalueella on viisi asuinrakennusta, josta kahdessa asutaan ja muut olivat keuhalla remontoitavana. Lisäksi alueella on lukuisia huonokuntoisia rakennuksia sahatoiminnan aikakaudelta, mutta myös käytössä olevia teollisuusrakennuksia ja entinen paloasema. Ranta-alueella varastoidaan muutamia veneitä ja sillä on myös hylättyjä aluksia sekä sekalaista romua. Selvitysalueen koillisreunassa on suurista kivilohkareista rakennettu panssarieste, joka on pystytetty puolustuksen tarpeisiin sotavuosina 1940–1941. Hangon miehityksen aikana Suomen ja Neuvostoliiton raja kulki Harparskogin ja Skogbyn läpi.

Alla kuvaillaan rajattuja elinympäristöjä tarkemmin.

Kuva 5 Elinympäristöt on rajattu kuvioiksi, jotka osaltaan on numeroitu ja luokiteltu tyypeittäin.

6.2 Elinympäristöjen kuvaus

Metsät

Kangasmetsää esiintyy selvitysalueen reunoilla ja vähän asutuksen välissä kuvioilla 1, 2, 4, 7 ja 22. Kuvioilla 1 puusto on vastikään kaadettu eikä uutta taimikkoa vielä ole. Lounaisreunassa täysikasvuinen sekametsä ympäröi kalliota kuvioilla 2. Rantametsä kuvioilla 4 on eteläreunassa tiheää sekametsää, jossa kasvaa nuoria kuusia ja koivuja. Pohjoisempana pintamaa on rehevöitynyt ihmistoiminnan seurauksena; arvaten sille lienee läjitetty sahanpurua tms. Tässä kasvaa väljää ja nuorehkoa tervalepikkoa, jonka alla on tiheää nokkoskasvustoa.

Sahan varastointialueen eteläosassa on nuorta mäntyä ja koivua kasvava metsikkö kuvioilla 7, jossa on hyvin niukasti aluskasvillisuutta.

Kuva 6 Kuviolla 7 on nuori kangasmetsä.

Pohjoisessa kuviolla 22 kasvaa keskikokoisia tai järeitä mäntyjä panssariestein ympärillä, metsätyyppi on kuivahko kangas. Aluskasvillisuudessa on melko peittävästi kanervaa ja puolukkaa heinien lisäksi.

Kuva 7 Kuivahkoa kangasmetsää kuviolla 22 tienpientareen takana.

Kuva 8 Lehdoksi luokiteltu kuvio 5 ei ole luontainen kasvillisuudeltaan.

Lehdoksi on luokiteltu kuviot 5 ja 23, jotka kasvavat lehtimetsää. Kuvio 5 ei ole varsinainen lehto, vaan kulttuurivaikutteinen elinympäristö, jossa on lehdon piirteitä. Rannassa kasvaa kapea vyöhyke nuorta tervaleppää. Ylempänä kasvaa koivua ja raitaa. Aluskasvillisuudessa on heiniä, vähän nokkosta ja muita ruohoja. Kuvio 23 on metsäksi muuttunut entinen pihapiiri, jonka jäänteinä on kivijalkaa ja vuosiluvun 1925 omaava maakellari. Nykyisin tiheässä lehtimetsässä kasvaa keskikokoista haapaa ja koivua sekä runsaasti pihlajavesakkoa, mutta myös lehtopensaista koiranheittä. Aluskasvillisuus on heinävaltaista, mutta paikoin on runsaasti vuohenputkea. Lisäksi havaittiin komealupiinia kuvion eteläreunassa.

Turvekankaaksi on luokiteltu erikoinen elinympäristö kuviolla 8. Tämä kostea hiekkakuoppa kasvaa väljästi nuorta lehtipuustoa, mutta reunoilla on mäntyä. Kuoppa voi olla kaivettu tai jossain määrin luontainen muodoltaan. Vettä melko kovapohjaisessa elinympäristössä oli kartoituspäivänä näkyvissä muutamissa paikoissa, mutta kasvillisuus osoittaa kosteuden olevan melko pysyvää. Lähdelajeja ei havaittu. Puustossa on nuorta koivua ja tervaleppää; aluskasvillisuuden valtalajina luhtakastikka, lisäksi vähäisesti luhtalemmikki ja röyhyvihvilä.

Kuva 9 Vesilampare kuvion 8 etelälaidalla on märkä vaikka kesähelteet olivat kuivattaneet luontoa.

Avoalueet

Niityksi on luokiteltu kapea rantakaistale kuviolla 25 satamarakennelmien itäpuolella. Tämä heinävaltainen rantaniitty kasvaa tavanomaisia merenrantakasveja, mm.: ranta-alpi, suolasänkiö, meriasteri, rantatädyke, suolavihvilä ja vähän harvinaisempi isokäärmeenkieli. Vesirajalla kasvaa tiheä ruovikko. Osa kuviosta on rantakalliota, jonka uurteissa on runsaasti ruohoja. Niityn edustavuus ei ole kovin hyvä, mutta sen kasvilajisto lisää selvitysalueen kasvillisuuden monimuotoisuutta.

Valtaosa selvitysalueesta on luokiteltu kulttuurivaikutteiseksi ympäristöksi, jota voisi kutsua myös sanoilla joutomaa, entinen teollisuusalue sekä tienpientare. Ihmistoiminta on merkittävästi muokannut alueen maisemaa, maanmuotoja, kasvillisuutta ja lajistoa. Juuri tästä syystä kasvilajisto eroaa luontaisista elinympäristöistä ja on yllättävän lajirikasta, vaikkakin suhteellisen tavanomaista.

Kuviolla 6 on aktiivista yritystoimintaa teollisuusrakennuksissa, joiden ympärille on varastoitu veneitä ja ajoneuvoja. Kuvion eteläosa vaikutti hylätyltä ja sillä oli erinäisiä tarvikkeita, tukipilareita ja maakasoja. Avoalueella kasvaa runsaasti heinää, mutta myös joitakin nuoria koivuja. Ruohoja edustavat perhosten suosimat ohdakkeet, nokkonen ja vähälukuinen tulokaslaji harmio. Vieraslajeista havaittiin oletettu suomenröyhytatar aivan kuvion 3 rajalla ja rusopajuangervo keskimmäisen rakennuksen kaakkoispuolella.

Avokalliota esiintyy kuviolla 11, jolle on asennettu ruostunut palokello. Kalliosta on louhittu panssariesteenä käytettyä kiviainesta. Luontaisella kallion pinnalla kasvaa kalliokasveja kuten haisukurjenpolvi ja isomaksaruoho sekä lisäksi vadelma. Kallion uurteista havaittiin pietaryrttiä, hierakoita, keltanoita, villakoita, kivikkkoalvejuurta ja keto-orvokkia.

Kuva 10 Avokalliolle kuviolla 11 on rakennettu palokello.

Kulttuurivaikutteiset ympäristöt

Kuvio 9 käsittää joutomaaksi luokiteltavan rantakaistaleen, jossa on varastoituna veneitä ja veneen romuja sekä poistettujen veneiden jätekasvoja. Rantaviiva on pengerretty kivenlohkareilla. Muutoin melko tasaisella hiekkamaalla on useita maakasoja tai mäntyä kasvavia valleja, mutta myös niittykasveja kasvavia valleja. Joutomaakasveista mainittakoon pikkutakiainen, ratakrassi, valkomesikkä ja jänönapila.

Kuva 11 Rantakaistale 9 ja 17 kuvattuna höyläämön takaa lounaaseen.

Kuva 12 Rantakaistale kuviolla 9 on muokattua ja väljäpuustoista. Oikealla näkyy kuvion 12 metsää ja kalliota kuviolla 11.

Kuvio 10 on ollut sahan varastoalueena, jolta vastikään on kaadettu nuori puusto. Se on nykyisin paahteista ja vähäpuustoista avoaluetta, jossa on tiheä verkosto hiekka-teitä. Kaadettuja puunrunkoja on varastoitu suuriin kasoihin. Idässä on entisen sahan ruostunutta kalustoa. Pohjoisessa on uuden tien viereen rakennettu ja toistaiseksi

paljas hiekkavalli, jossa kasvoi mm. peltohatikkaa ja pihatatar-ryhmään kuuluvaa lajia. Laajalti paljaassa hiekkamaassa ja ohuessa karikkeessa kasvaa sekä kangas- metsän lajeja kuten puolukka, kanerva, sianpuolukka ja metsälauha, mutta myös niittylajeja kuten pietaryrtti, ahdekaunokki, kissankello ja hoikkahopeahanhikki. Siellä täällä esiintyy vähäisessä määrin uhanalaista keltamataraa, joka vaikuttaa melko puhtaalta eikä risteymältä. Suurikokoinen heinä hietakastikka yrittää levitä alueelle. Maassa on runsaasti muurahaisten maanalaisia pesiä.

Kuva 13 Suuret varastorakennukset pilkottavat taustalla kuvion 10 joutomaalla.

Kuva 14 Tyypillistä kuvion 10 puoliavoointa ja kuivaa elinympäristöä.

Kuvio 12 muodostaa kapean rinteen sahan ja kuopan väliin, mutta lisäksi siihen on sisällytetty vanhan paloaseman ympärille kasvanut sekundäärinen lehto ja nuorta mänty-koivumetsää pihapiirin eteläpuolella. Puusto on nuorta tai nuorehkoa, puita edustavat koivu, mänty, metsävaahtera, haapa ja tervaleppä sekä jokunen kuusi. Muutama tervaleppä on kookas. Itäosan puustoa on harvennettu rannan tuntumassa. Itäosan maasta löytyi runsaasti jätteitä, romua ja lasia. Lehtolajistoa edustavat nokkonen ja hiirenporras sekä mesiangervo ja käenkaali. Lehdon ojassa oli hiukan ruosteista ja kylmää vettä, joka saattaa olla pohjavettä. Ojan yli oli ajettu koneella eikä lähdevaikutusta voinut selkeästi määrittää kasvilajiston perusteella (hiirenporras, luhtalemmikki, mesiangervo).

Melko paljaita ja vastikään muokattuja tienpientareita löytyy kuvioilta 13 ja 14. Kuvioilla 14 kasvoi hietakastikan lisäksi vähän harvinaisempaa ketotuulenlentoa ja mahlia.

Sataman laiturirakennelmat ja kartoituspäivänä rakenteilla ollut sataman meluvalli sijoittuvat kuviolle 24. Maansiirtokoneen pöly peitti kaiken kasvillisuuden, jota oli vähän. Elinympäristö voidaan luokitella joutomaaksi tai rakennetuksi ympäristöksi.

Pihapiirit

Pihapiireiksi on luokiteltu pienialaiset kuviot 15-21.

Suuri Villa Kolkasernen kuviolla 15 oli kartoituspäivänä remontissa. Pihapiirissä kasvoi pihasyreeniä, viitapihlaja-angervoa, idänvirpiangervoa, juhannusruusua ja kurturuusua. Pihapiirin kuivuus on estänyt pensaita leviämistä, sama koskee kivijalan kupeessa kasvavaa komealupiiniä.

Kuva 15 Kolkasernenin ulkorakennus ja pihapiiriä kuviolla 15.

Villa Sahr kuviolla 16 on pieni punainen mökki, jonka pihapiirissä on maakellari. Maakellarin ympärillä on mäkikauraketoa, joka kärsii ympäröivän puuston varjostuksesta ja hoidon puutteesta. Kedolla ei enää ole merkittävää ruohovartista lajistoa, mutta sen siemenpankissa voisi olla esimerkiksi keltamataraa. Pihapiirin istutuksia edustavat sitkeät puuvartiset lajit pihasyreeni, kurturuusu (kerrottu kukka), siperianherpensas ja metsävaahtera.

Kuva 16 Mäkikauraketo kuviolla 16 Villa Sahrin ja Kolkasernen -rakennuksen välissä on vähälajinen. Taustalla näkyy viimeksi mainittu.

Entinen höyläämö kuviolla 17 on joutomaaksi luokiteltavaa aluetta. Rannassa on pienvienelaituri ja ruovikko. Rakennuksen ja meren välissä on suuria hiekkakasoja. Rakennuksen edustalla on rakennustarvikkeita. Kasvillisuus on tavanomaista, lehtipuita niukasti.

Kuva 17 Höyläämön ympäristö on varsin muokattua.

Kuvioilla 18 ja 19 on asuttuja hirsirakennuksia ja pihapiiriä, jota ei tarkemmin kartoitettu. Kuvion 18 piha on lähes puuton ja pihalla 19 kasvaa mäntyjä ja mäntykangasta. Skogbyn Sahatie 37 on kaksikerroksinen hirsirakennus, joka kartoituspäivänä oli remontissa. Sen puuttomassa pihapiirissä on myös suuri ulkorakennus. Päärakennuksen ympärillä kasvoi vähän niittylajeja ja viljelyjäänteinä vuohenkelloa. "Uusi" paloasema kuviolla 19 on keltaiseksi maalattu tiilirakennus. Kivijalkaa on jatkettu ja uudempi pääty on lautaverhoiltu. Rakennuksen ympärillä kasvaa järeitä mäntyjä ja heinää.

7 Pesimälinnusto

7.1 Linnuston yleiskuvaus

Skogbyn hankealueen lintulajisto on monipuolista, vaikka pesivien lajien määrä on alhainen. Metsälinnusto puuttuu alueelta lähes kokonaan, mutta lajistossa esiintyy runsaasti avomaiden ja ihmisvaikutteisten alueiden lintuja. Alueen runsaimpia pesimälajeja ovat haarapääsky ja tervapääsky. Tämän lisäksi myös västäräkki, metsäkirvinen sekä pensaikeissa ja alueen vähissä metsissä pesissä pajulintu olivat tavalisia. Yllättäen myös lehtojen lajeja, kuten sirittäjää ja kultarintaa, tavattiin joitain pareja.

Skogbyn selvitysalueella arvioitiin pesiväksi yhteensä 32 lintulajia. Tämän lisäksi alueella havaittiin vähintään 30 sellaista lajia, jotka eivät pesi alueella. Suurin osa näistä lajeista oli läheisessä saaristossa pesiviä lajeja. Lisäksi havaittiin jonkin verran ylimuuttavia lintuja.

Lajiluettelo esitetään liitteessä 1.

7.2 Uhanalaiset lintulajit

Uhanalaisia ja EU:n lintudirektiivin lajeja havaittiin (ks. kuva 20) selvitysalueella pesivänä seuraavasti:

Tervapääsky (EN)

Erittäin uhanalainen tervapääsky on taantunut voimakkaasti Suomessa. Syytä taantumiaan ei tunneta. Tervapääsky oli Skogbyn alueella runsas, ja parimääräksi arvioitiin vähintään neljä. On mahdollista, että parimäärä on korkeampikin. Tervapääskyt pesivät käytössä olevissa teollisuusrakennuksissa alueen länsipäässä. Laji suosii koloja, ullakoita, katonalustoja ja muita kolomaisia tai luolamaisia pesimäpaikkoja.

Räystäspääsky (EN)

Vähälukuinen räystäspääsky on kärsinyt maatalouden muutoksista, mutta kannan vähentymiseen lienevät vaikuttaneet myös seikat muutto- ja talvehtimisalueilla. Laji on nykyään erittäin uhanalainen. Räystäspääskyjä pesi muutama pari vanhassa laivassa Skogbyn satamatien päässä.

Haarapääsky (VU)

Vaarantunut haarapääsky on alueen runsain pesimälaji vähintään 10 parilla – todennäköinen parimäärä voi olla suurempikin. Haarapääskyjä pesi sekä vanhalla laivalla Skogbyn satamatien päässä että runsaammin sekä sahan rakenteissa että käytössä olevissa teollisuusrakenteissa selvitysalueen länsi- ja luoteisosissa.

Kuva 18 Rantaviiva on pengerretty ja taustalla näkyy Skogbyn satamaan ankkuroitu laiva, jossa pesi runsaasti pääskyjä.

Isokoskelo (NT)

Silmälläpidettävän isokoskelon tulkittiin pesivän vanhan laiturin alla tai jossain lähitöllä selvitysalueen itäisimmillä alueilla.

Västäräkki (NT)

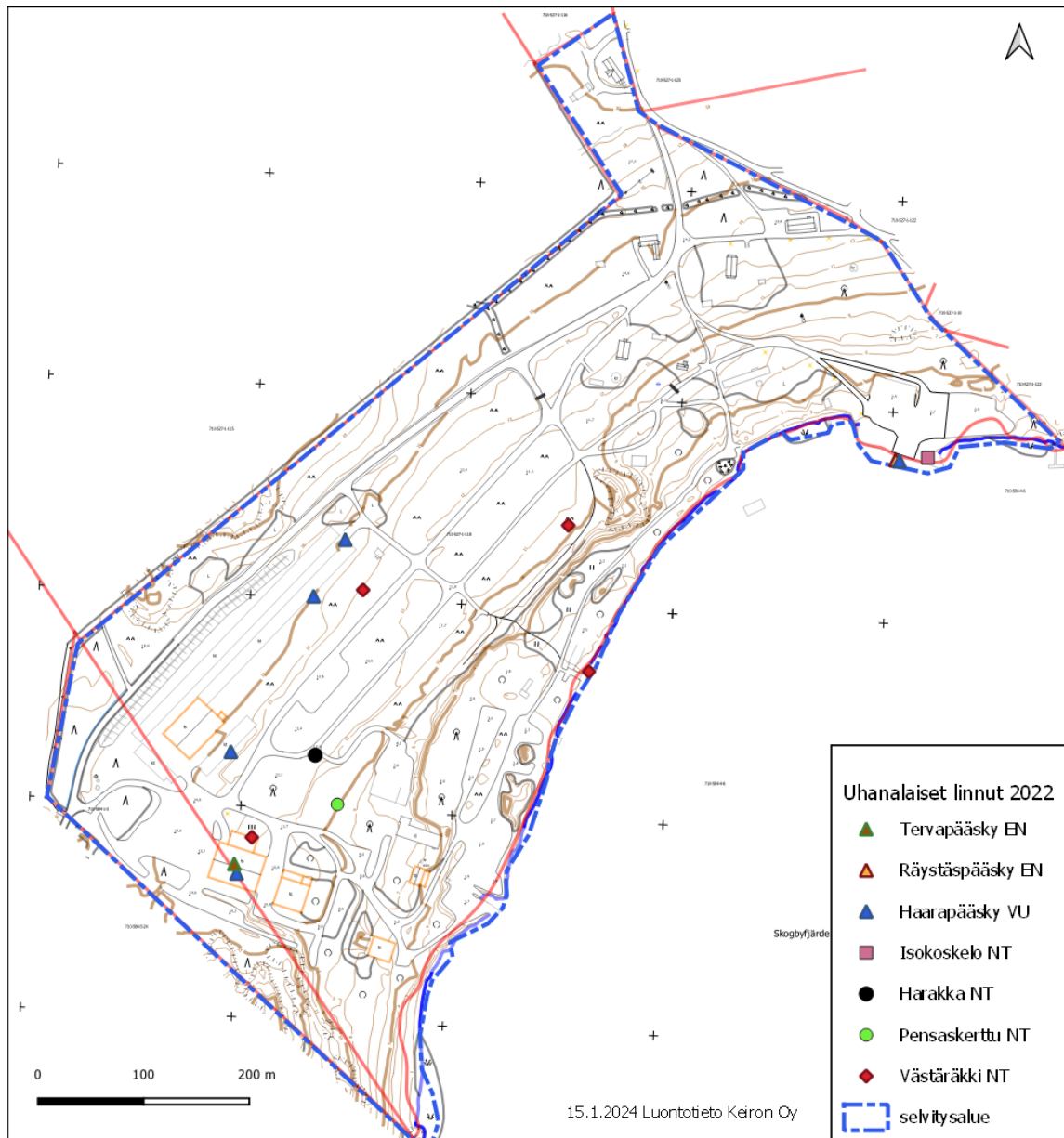
Monille tuttu ja monissa eri elinympäristöissä viihtyvä västäräkki pesi alueella 4 parin voimin. Laji on taantunut ja silmälläpidettävä, ja suosii lähes minkälaisia avomaita tahansa.

Pensaskerttu (NT)

Avomaiden, pensaikoiden ja tienpientareiden pensaskerttuja havaittiin pesivänä yksi pari. Määrä on alueen olemuksen huomioiden hyvin alhainen. Pensaskerttu on taantunut ja luokitellaan silmälläpidettäväksi.

Harakka (NT)

Yksi pari alueen länsiosissa. Lajia pesinee selvitysalueen ulkopuolella useita pareja, päätellen edes taas liikkuvista harakoista.

Kuva 19 Uhanalaisten lintujen reviirien keskipisteet vuonna 2022.

7.3 Muut merkittävät lintulajit

Muut merkittävät, selvitysalueella pesivät lintulajit esitetään kuvassa 21 ja ne esitellään alla.

Harmaapäätikka (EU-LD1)

Yksi harmaapäätikkapari pesi alueen itäpuolella; yksilöt käyttivät vanhojen puutalojen pihvoja ravinnonhakuun.

Palokärki (EU-LD1)

Palokärki pesi jossain alueen itäpuolella, ja yksilöt käyttivät vanhojen puutalojen aluetta ravinnonhakuun.

Pikkulepinkäinen (EU-LD1)

Lintudirektiivin laji, joka pesi alueen keskiosien avomaalla. Alue on pikkulepinkäiselle erittäin hyvin soveltuvaa. Laji on voimakkaasti taantunut Euroopassa, mutta Suomessa lajin kannan heikentyminen osui 2000-luvun alkuun. Viime vuosina kanta on Suomessakin taantunut, mutta uhat saattavat olla talvehtimisalueilla.

Kivitasku (alueellisesti uhanalainen) pesi alueella kahden parin voimin. Laji on kaikenlaisten avointen, kivikkoisten elinympäristöjen näkyvä ja ilmeikäs pesimälaji.

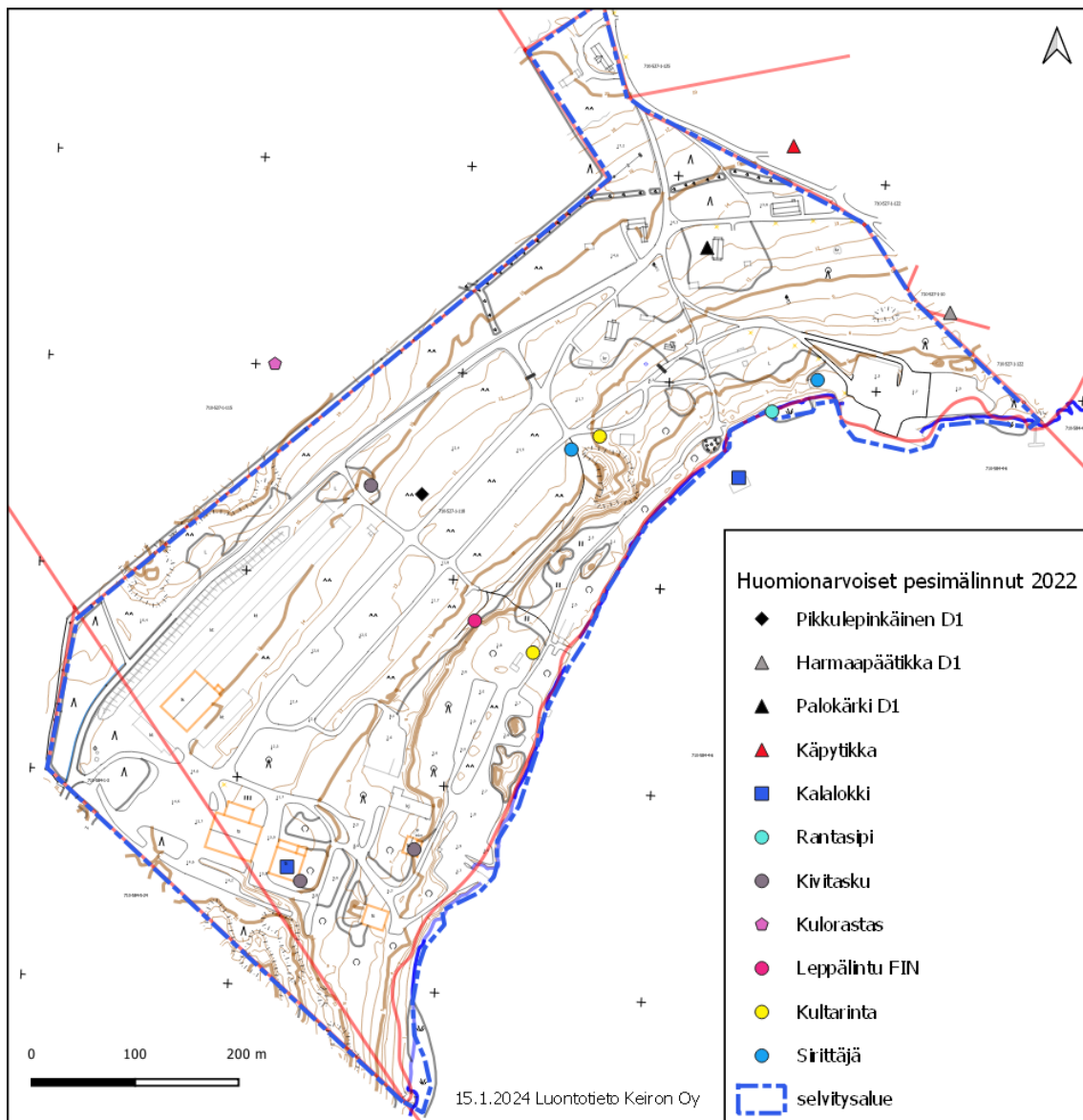
Leppälintu (Suomen kansainvälinen vastuulaji) oli myös pesimälaji yhdellä parillaan.

Alueella havaituista muista lajeista mainittakoon seuraavat:

Sirittäjä (2 paria) ja **kultarinta** (2 paria) ovat lehtomaisten metsien, puistojen, lehtimetsien ja kartanoiden lajeja. Molempia havaittiin kaksi paria; määrä on elinympäristöjen luonteeseen suhteutettuna yllättävän korkea.

Kangaskiuru ei pesi alueella, mutta yksi yksilö piti reviiriä joitain satoja metrejä alueen länsipuolella, selvitysalueen ulkopuolella.

Rantasipi pesi Skogbyn sataman vanhan laiturin lähistöllä.

Kuva 20 Muut huomionarvoiset linnut esitettynä reviirien keskipisteinä.

7.4 Arvokkaat linnustoalueet

Alueen linnustoalueista arvokkaimmat uhanalaisten lajien suhteen olivat sekä vanhat että käytössä olevat varasto- ja toimitilat alueen länsipäässä. Alueen tervapääsyt sekä lähes kaikki haarapääsyt pesivät näissä rakennuksissa. Avomaalla havaituista lajeista pikkulepinkäinen pesi keskellä suljetun sahan varastoaluetta. Linnustollisesti merkittävät alueet esitetään kuvassa 34.

Kuva 21 Varastorakennukset toimivat pääskyjen pesäpaikkoina.

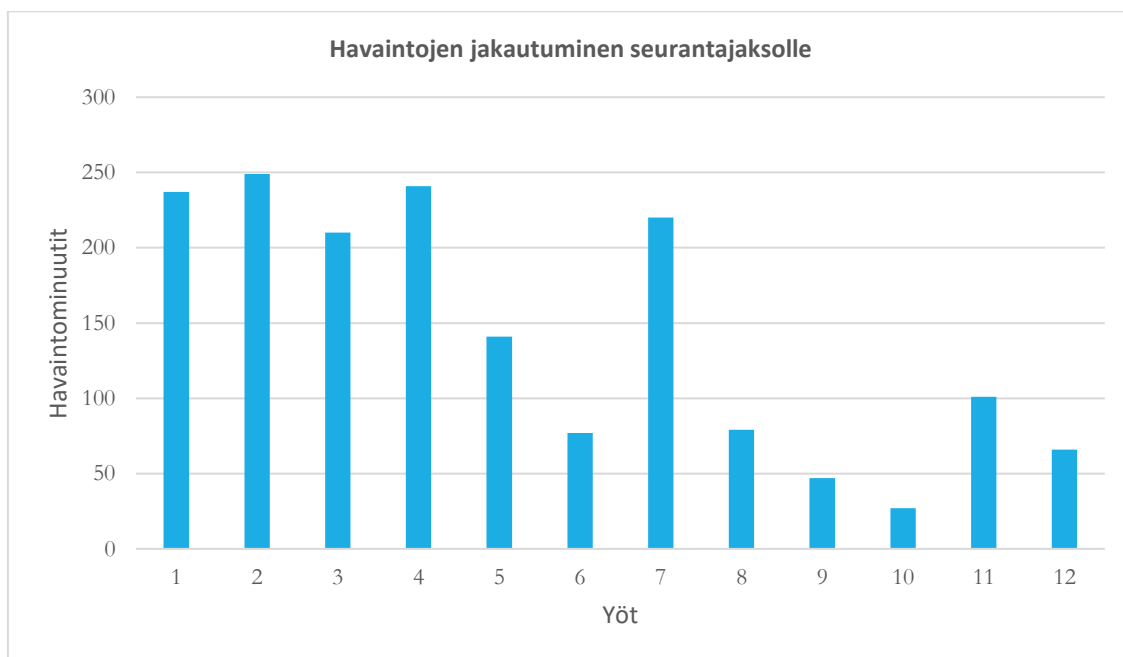
8 Lepakot

Kaikkiin Skogbyn selvitysalueella olleisiin passiivilaitteisiin oli seurannan aikana tallentunut havaintoja lepakoista (taulukko 1). Yleisin laji oli pohjanlepakko, josta kaikkiin laitteisiin yhteensä oli tallentunut yli 850 havaintominuuttia. Pohjanlepakoita liikkui eniten laitteen 2 ympäristössä. Siippalaji -havaintominuutteja tallentui toiseksi eniten, noin 600 minuuttia. Siippoja lensi laitteiden 1 ja 3 lähistöllä, mutta huomattavasti vähemmän laitteen 2 luona. Eri siippalajeja (lähinnä viiksisiipat ja vesisiippa) ei voida erotella tarkemmin passiivilaitteiden pulssien perustella. Osa havainnoista on jätetty lepakkolajitasolle. Näitä havaintoja on eniten laitteessa 1. Kaikkiaan lepakkohavaintoja on tallentunut lähes 1700 minuutin verran. Tämä on noin 13 % kaikkien laitteiden käynnissä oloajasta.

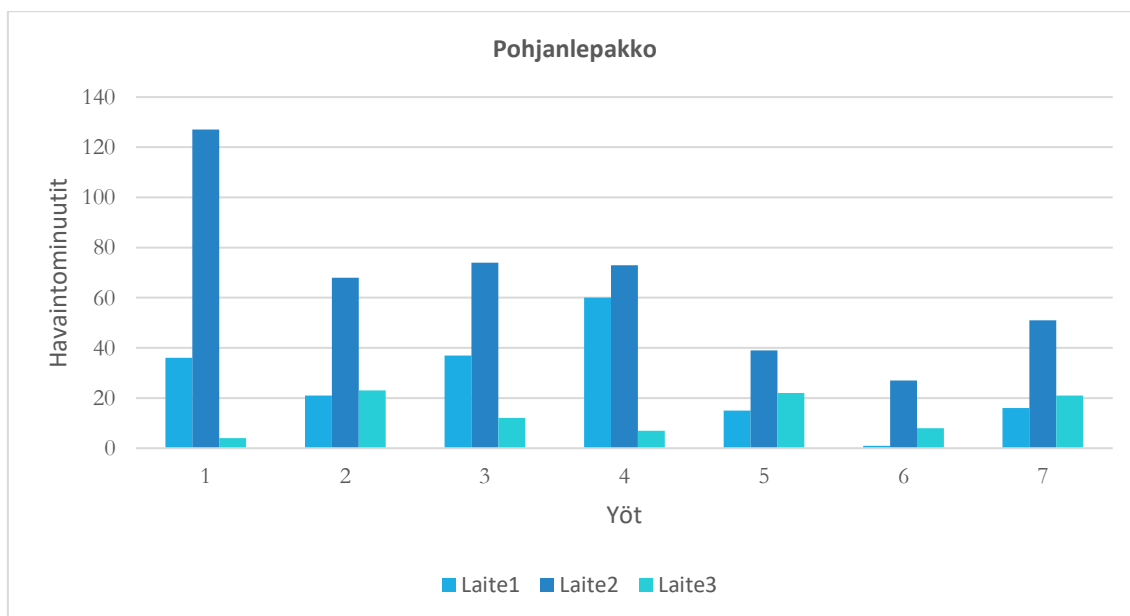
Taulukko 1 Kokonaishavainnot kaikista laitteista havaintominuutteina (havaintominuutti = 1 minuutin jakso).

Havainnot	Laite 1	Laite 2	Laite 3	Yhteensä
pohjanlepakko	243	459	162	864
siippalaji	236	74	295	605
lepakkolaji	101	38	87	226
Yhteensä	580	571	544	1695

Lepakoiden aktiivisuus vaihteli seurantajakson aikana. Ensimmäisinä öinä havaintominuutteja kertyi selkeästi enemmän kuin seurantajakson lopussa. Osittain tätä selittää myös laite 2 sammuminen seitsemännen yön jälkeen. Seurantajakson alkuosan yöt olivat jonkin verran lämpimämpiä kuin loppuosan, mikä myös vaikuttaa lepakoiden aktiivisuuteen. Myös sade vaikuttaa lepakoiden aktiivisuuteen, etenkin jos sade sattuu iltayöhön. Tämä näkyy seurantajaksolla yön 6 kohdalla, jolloin selvitysalueella on säätietojen mukaan satanut klo 22–01. Yöt 8 ja 9 ovat myös olleet sateisia, mutta niissä vähäisempi havaintomäärä johtuu myös laitteen 2 sammumisesta.

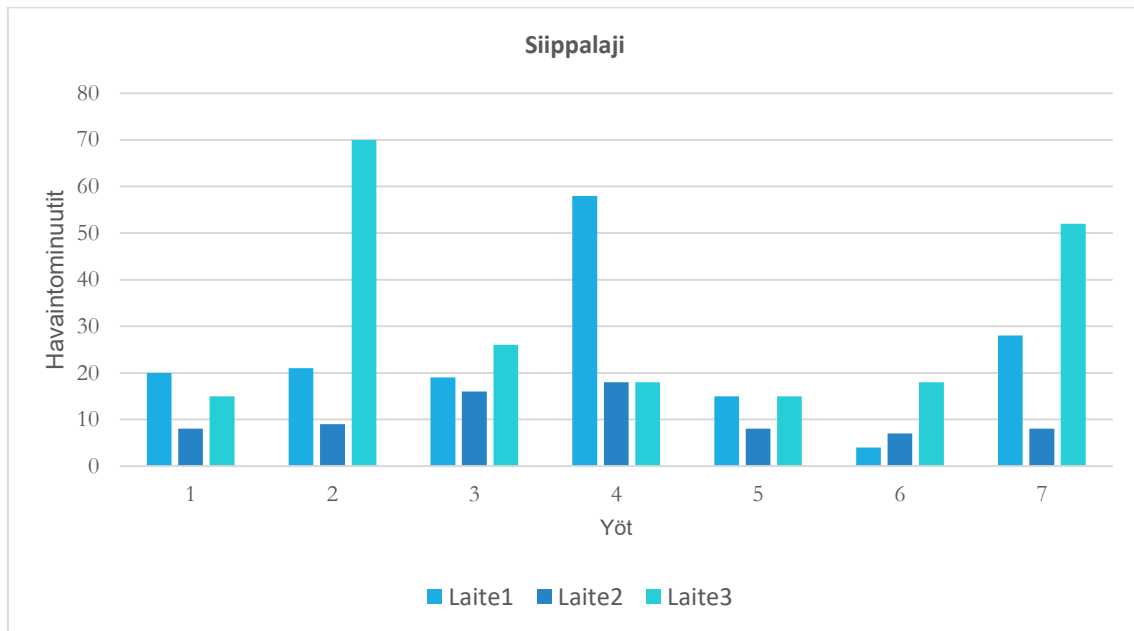

Kuva 22 Kokonaishavaintominuutit seurantaöiden aikana. Laite 2 ei ole ollut toiminnassa öinä 8-12.

Kuva 23 Pohjanlepakkohavaintojen jakautuminen eri laitteisin 7 yön tarkastelujaksolla.

Tarkasteltaessa pohjanlepakon ja siipojen esiintymistä selvitysalueella voidaan todeta, että laitteen 2 ympäristö on selkeästi ollut pohjanlepakoiden mieleen (kuva 5). Laitte 2 sijaitsi vanhan paloaseman edustalla selvitysalueen keskiosassa. Kaikkina öinä, joina laite on ollut toiminnassa, on sen lähistöllä saalistellut pohjanlepakoita useiden minuuttien ajan. Lähistöllä Villa Sahrin pihapiirissä sijainneen laitteen 3 ympäristö on ollut selvästi vähemmän suosittu, vaikka sielläkin lajia on lentänyt. Laitteen 1 luona palaneen kuivurin kohdalla alueen eteläosassa pohjanlepakoiden pulsseja ei ole tallentunut lainkaan yhtenä yönä.

Kuva 24 Siippalajihavaintojen jakautuminen eri laitteisiin seitsemän yön tarkastelujaksolla.

Siippahavainnot tallentui eniten laitteen 3 ympäristöstä (kuva 24) selvitysalueen keskiosassa. Laitte sijaitsi pienen hirsitalon Villa Sahrin pihapiirissä. Rakennus voisi toimia päiväpiilopaikkana, mutta siitä ei saatu viitteitä laitteeseen tallentuneista havainnoista. Ensimmäiset laitteeseen tallentuneet pulssit olivat vähintään tunti aurin-gonlaskun jälkeen. Siipojen aktiivisuus eri laitteiden luona vaihteli jonkin verran: esim. neljäntenä yönä siippoja havaittiin eniten laitteen 1 luona.

Kuva 25 Villa Sahrin pihapiirissä oli lepakkodetektorin numero 3.

Selvitysalueella on useita rakennuksia, jotka voivat toimia lepakoiden päiväpiilopaikkoina tai lisääntymispaikkoina. Tähän selvitykseen ei sisällynyt rakennusten sisätilojen tarkastuksia. Selvitysalueella työskentelevä henkilö kertoi, että lepakoita on havaittu ainakin vanhalla paloasemalla, joka sijaitsee laitteen 2 vieressä. Passiivilaitteisiin tallentuneista lepakkohavainnoista vain muutamat olivat enintään 30 minuuttia auringonlaskun jälkeen. Yleisesti lepakoita havaitaan pian auringonlaskun jälkeen lähellä päiväpiilopaikkaa, ennen kuin ne siirtyvät varsinaisille saalistusalueille. Myös poikasaikana lepakkoemot voivat saalistella pääosin lähellä lisääntymispaikkaa ja käydä yön aikana imettämässä poikasiaan.

Kuva 26 Vanhan paloaseman lähelle asennettuun laitteeseen 2 tallentui runsaasti lepakkohavaintoja.

9 Liito-orava

Liito-oravaa kartoitettiin linnustokartoituksen yhteydessä keväällä 2022. Elinympäristönä selvitysalue ei ole liito-oravalle kovinkaan soveltuva, koska suurin osa pinta-alasta on puutonta tai mäntyvaltaista.

Liito-oravaa ei kartoituksessa havaittu. Lajille soveltuvaa puustoa esiintyy selvitysalueen itäosassa sataman läheisyydessä. Sataman pohjoispuolella entiselle pihamaalle on kasvanut haavikkoa ja muuta lehtipuustoa. Sataman länsipuolella muutamissa nykyisissä pihapiireissä kasvaa metsävaahteraa ja koivua. Täältä kuitenkin lähes puuttuvat liito-oravaa hyvin suojaavat, suuret kuuset.

Liito-oravan leviäminen alueelle on mahdollista, mutta epätodennäköistä. Mäntyvaltainen Hankoniemi ei ole lajille optimaalista elinympäristöä suuressa mittakaavassa. Hyvin soveltuvia metsiköitä voi silti esiintyä rehevimmillä kasvupaikoilla. Ekologiset yhteydet Skogbyn selvitysalueelle tulevat ympäröivistä metsistä. Laaja avoalue selvitysalueella muodostaa liito-oravalle kulkuesteen, jonka se voi kiertää rantapuustoa pitkin.

Lähimmät havainnot liito-oravasta lajitietoportaalissa ovat Hankoniemen pohjoispuolelta Bengtsårista, jossa kasvaa myös lehtipuuvaltaisia lehtoja.

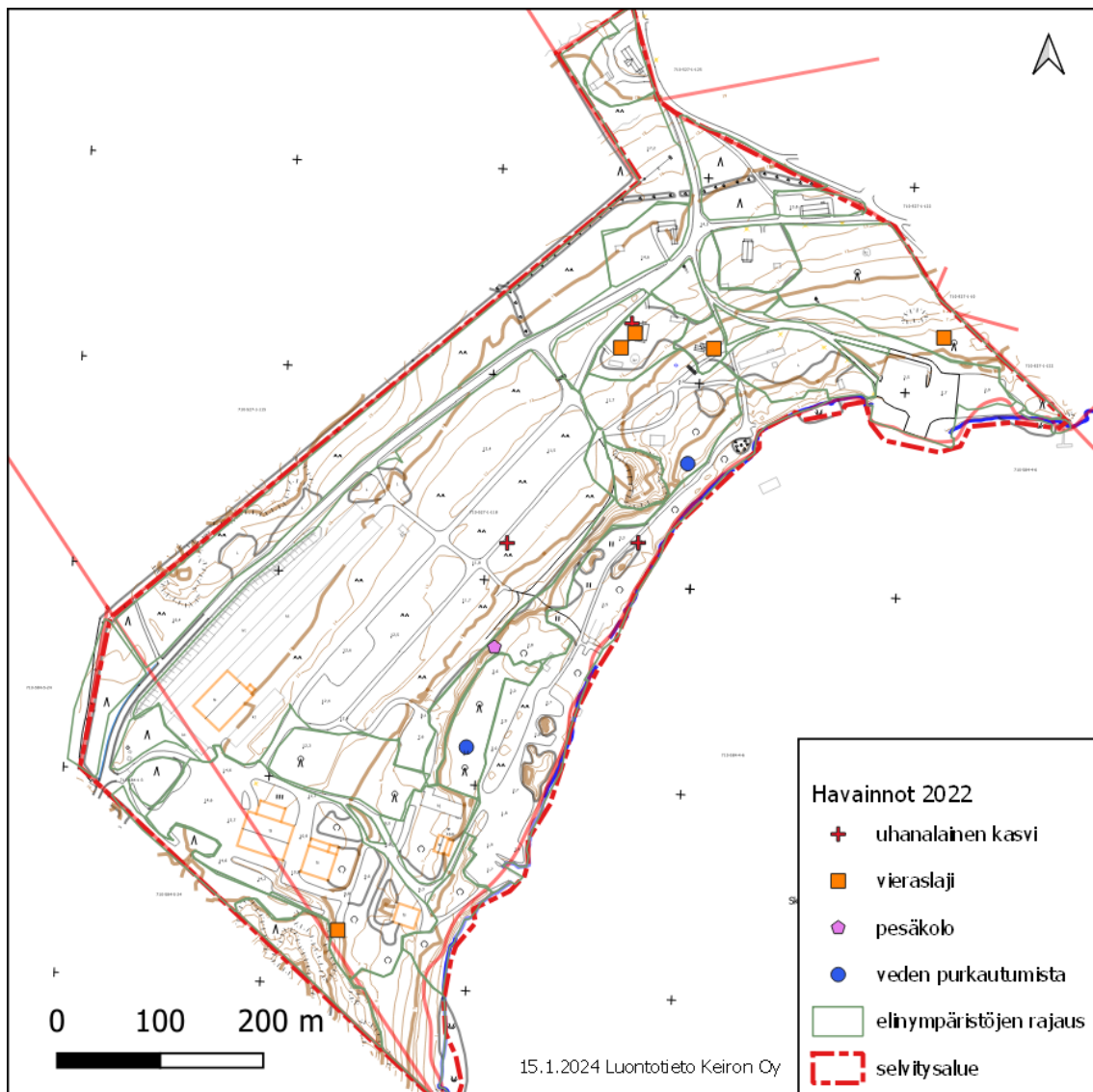
Kuva 27 Liito-oravalle jokseenkin soveltuvaa puustoa kasvaa vanhan paloaseman ympäristössä. Kuvassa keskellä näkyy järeä tervaleppä.

10 Muu lajisto ja vieraslajit

Haitallisiksi vieraslajeiksi luokitelluista kasvilajeista tehtiin havaintoja seuraavasti:

- kurturuusu kuvan 6 kuviolla 15 ja 16 Kolkasernen ja Villa Sahr
- komealupiini kuvan 6 kuviolla 15 ja 23
- viitapihlaja-angervo kuvan 6 kuviolla 15

Vieraslajien havaintopisteet esitetään myös alla olevassa kuvassa 29.

Kuva 28 Vieraslajien sijainti esitetään oranssilla neliöllä. Lisäksi esitetään mäyrän pesäkolo keskellä aluetta ja uhanalaisen keltamataran kasvupaikat ristillä. Pintavettä havaittiin kahdessa paikassa, jotka osoitetaan sinisellä pallolla.

Tien ja sataman reunaan rakennetuille uusille maavalleille voi helposti muodostua haitallisten vieraslajien kasvustoja paljaalle maalle mahdollisesti levinneiden siementen seurauksena. Maavalleja on suositeltavaa tarkkailla ja mahdolliset vieraslajit torjua heti alussa, jolloin työmäärä on vielä pieni ennen kuin kasvustot ja uudet siemenet leviävät laajalle.

Kartoitusten yhteydessä havaittiin myös puutarhalajeja, jotka eivät ole luokiteltu haitallisiksi vieraslajeiksi. Suomenröyhytatar kuviolla 6 kallion alla on kuitenkin suositeltava poistaa, vaikkei sitä vielä ole luokiteltu haitalliseksi vieraslajiksi. Se saattaa levitä hallitsemattomasti, kuten monet tataret tekevät. Jätti- ja japanintatar on luokiteltu kansallisesti haitallisiksi vieraslajeiksi.

Kuva 29 Suomenröyhätataren valkokukkainen kasvusto löytyi selvitysalueen eteläreunasta kuviolta 6.

Muista lajeista tehtiin havaintoja seuraavasti:

- mäyrän pesä
- rusakko
- metsäkauris -lauma
- oletettavasti hirven makaus
- useita lajeja muurahaisia, erityisesti hiekkamaahan pesänsä tekeviä Lasius-suvun (mauriaisit) muurahaisia
- sudenkorentoja, ainakin Aeschna -suku
- runsaasti päiväperhosia, mm. nokkosperhonen, verkkoperhosia, sinisiipiä
- punkkeja

Kuva 30 Mäyrän kolo on asuttu ja sijaitsee kuviolla 12.

Kuva 31 Päiväperhoset suosivat runsaasti mettä tuottavia ohdakkeita. Kuva nokkosperhosesta kuvion 6 keskiosasta.

11 Luontoarvot

11.1 Arvokkaat lajit

Uhanalaisista kasvilajeista havaittiin keltamatara, jonka uhanalaisluokka on vaarantunut (VU). Yksilöt vaikuttivat melko puhtailta keltamataroilta. Selvitysalueella esiintyy myös vieraslaji paimenmataraa ja siksi mataroiden risteytyminen piennarmataraksi on todennäköistä.

Uhanalaisia ja pesiviksi tulkittuja lintulajeja havaittiin seuraavasti:

- tervapääsky (EN) 4-6 paria
- räystäspääsky (EN) 2-4 paria
- haarapääsky (VU) noin 10 paria

Pääskyt pesivät teollisuusrakennuksissa ja satamaan vuonna 2022 ankkuroidussa laivassa. Pesivien parien määrä on merkittävä Uudellamaalla, jossa pääsky-yhdyskuntia ei enää esiinny entiseen tapaan.

Silmälläpidettäviä (NT) ja alueella pesiviksi tulkittuja lintulajeja havaittiin:

- isokoskelo 0-1 pari
- västäräkki 4 paria
- pensaskerttu 3 paria
- harakka 1 pari

Alueelta tehtiin havaintoja myös muista uhanalaisista linnuista: tukkasotkasta (EN), haahkasta (EN), naurulokista (VU), harmaalokista (VU). Lisäksi silmälläpidettävistä havaittiin tukkakoskelo (NT), silkkiuikku (NT), kangaskiuru (NT) ja kiuru (NT). Näitä ei tulkittu pesiviksi, vaan ne olivat joko ruokailevia tai ohitse lentäviä yksilöitä.

Lintudirektiivin liitteen I-lajeista havaittiin ja tulkittiin pesiviksi harmaapäätikka, palokärki ja pikkulepinkäinen.

Muita havaittuja, mutta muualla pesiviksi tulkittuja I-liitteen lajeja ovat kangaskiuru, valkuposkihanhi, kuikka, merikotka, kurki, räyskä ja kalatiira.

Lepakoista alueella saalistavat yleinen pohjanlepakko sekä siippalaji sekä tarkemmin määrittämättömiä lepakoita. Rannan läheisyyden vuoksi siipat ovat todennäköisesti vesisiippoja, mutta tämä ei selviä passiivilaitteiden tallenteista. Alueelta ei rajattu erillisiä lepakkoalueita, koska käytetty menetelmällä ei saada tietoa lepakoiden liikkumisesta selvitysalueella.

Kaikki alueella havaitut lepakot ovat luontodirektiivin IV liitteen lajeja, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat suojeltuja. Luonnonsuojelulain 78 §:n mukaisia lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat suojeltuja. Luonnonsuojelulain 78 §:n mukaisia lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat suojeltuja.

tymis- ja levähdyspaikkoja ei käytetyn menetelmän puitteissa voitu todentaa. Alueella on kuitenkin useita rakennuksia, joissa voi olla lepakoiden lisääntymispaikka tai päiväpiiloja.

Lain (LsL 78 §) tiukasti suojelemaa liito-oravaa ei havaittu. Elinympäristö ei ole optimaalinen liito-oravalle eikä sen leviäminen selvitysalueen sekametsiin ole kovin todennäköistä.

Kuva 32 Keltamataraa kasvaa harvalukuisesti useissa paikoissa selvitysalueella.

11.2 Luontotyypit

Selvitysalueen elinympäristöt ovat ihmisen muokkaamia siinä määrin, ettei niitä voida tulkita uhanalaisiksi luontotyypeiksi. Niiden edustavuus on luonnontilaisiin luontotyyppihin verrattuna heikko tai ne ovat kokonaan muuttuneita.

Luontaista eli alkuperäistä luontoa ei ole jäljellä eli lain suojelemia luontotyyppejä (LsL 64 §) ei esiinny. Sama pätee metsälain 10 § tarkoittamiin erityisen tärkeisiin elinympäristöihin.

Alueen luontotyypit voidaan lukea ns. uusympäristöiksi. Näillä elinympäristöillä voi esiintyä jonkin verran myös arvokasta lajistoa. Useat eläinlajit löytävät pesä- tai suo- japaikkoja rakennuksista ja rakennelmista. Paahdelajistolle soveltuvaa elinympäris- töä löytyy sahan varastointialueelta ja meluvalleilta.

11.3 Ekologiset yhteydet

Selvitysalue sijaitsee metsää kasvavalla Hangonniemellä, josta on ekologisia yhteyksiä metsää pitkin kaikkiin suuntiin. Selvitysalueen avoympäristö poikkeaa ympäröivästä metsäluonnosta ja muodostaa metsälajistolle pitkänomaisen ja rannan myötäisen leviämissesteen.

Selvitysalueen pohjoispuolelle sijoittuva ratalinja ja valtatie 25 muodostavat metsälajistolle esteen ekologisiin yhteyksiin. Estevaikutus ei ole kovin voimakas, koska avoympäristö on melko kapea ja kulkua estäviä riista-aitoja ei ole. Tien ylittäminen on kuitenkin vaarallista eläimistölle, joten estevaikutus on olemassa. Paahdelajistolle nämä liikenneväylät taas luovat ekologisen yhteyden, jota auringon lämmöstä riippuvaiset hyönteiset ja avoympäristön kasvit voivat käyttää, jos ne selviävät liikenteen aiheuttamasta turbulenssista.

Merenranta selvitysalueella on muokattua eikä se sovellu monille rantalajeille. Veden avulla liikkuvan lajiston kannalta ekologinen yhteys on silti toimiva, koska meren kautta voi siirtyä muualle saaristoon.

11.4 Luonnon arvotus

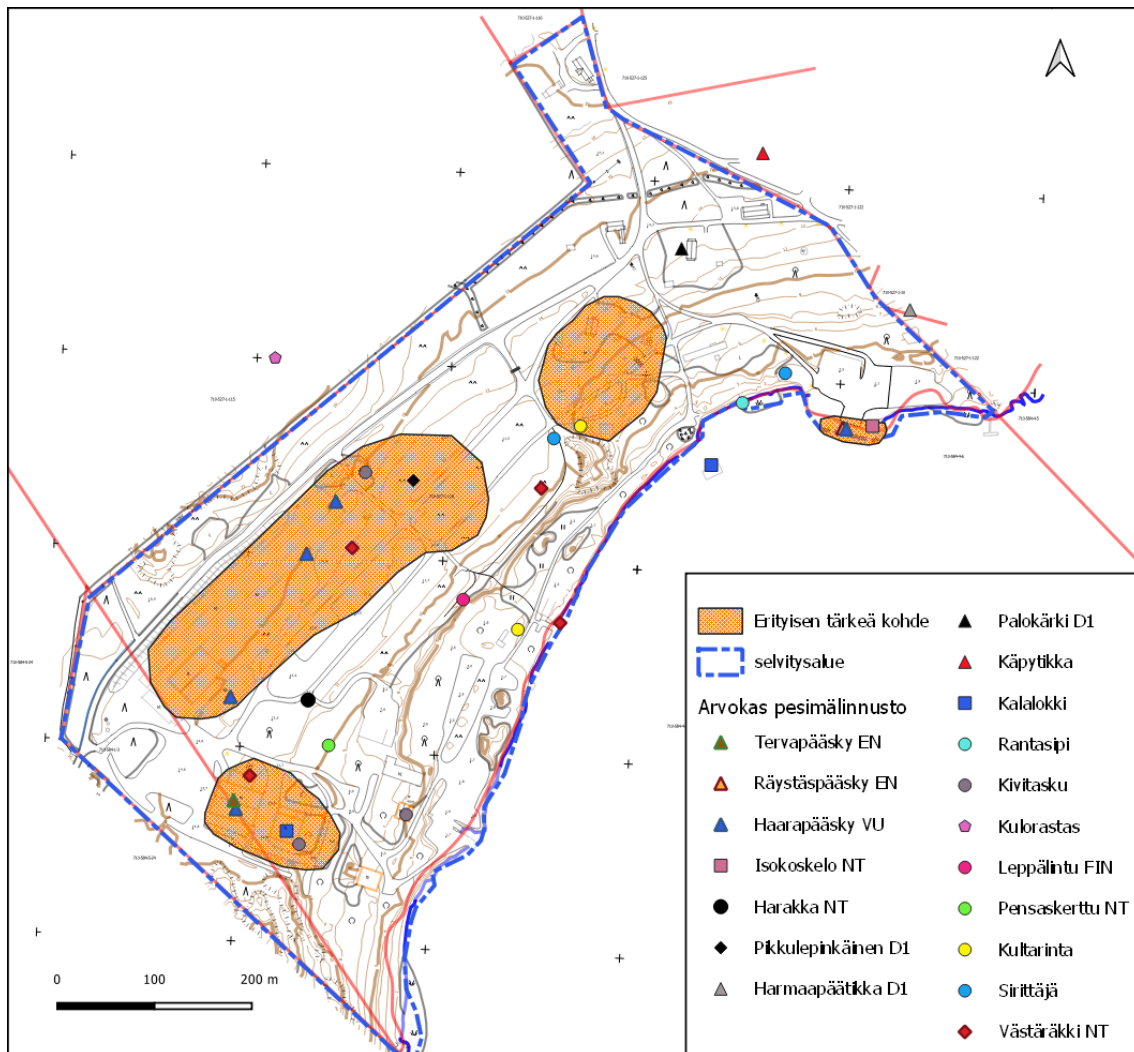
Selvitysalueen luontoa on haastavaa arvottaa tavanomaisin mittarein, koska elinympäristöt ovat ihmisen toiminnan synnyttämiä ja luonnoltaan kovin muokattuja. Tällainen uusympäristö ei kuitenkaan ole luontoarvoiltaan täysin tyhjä.

E erityisen tärkeiksi kohteiksi eli LUMO-luokkaan 2 on osoitettu linnustollisesti merkittävät kohteet muutamiin rakennuksiin ja laivaan (ks. alla oleva kuva 34). Arvo perustuu uhanalaisten pääskyjen merkittävään määrään. Uudeltamaalta ei ole raportoitu Tiira-havaintotietokantaan muita samankokoisia pääsky-yhdyskuntia vuonna 2022 tai lähivuosilta.

Lepakoiden lisääntymisyhdyskunnat ovat lain tarkoittamia lisääntymispaikkoja, joita ei saa heikentää tai hävittää. Lisääntymispaikat päätyisivät arvokartalla LUMO-luokkaan 1 eli lainsäädännöllä turvatut kohteet. Lepakoille soveltuvia rakennuksia ei ole arvotettu kartalle, koska tietoa ei ole varmistettu sisätilakartoituksin.

Taulukko 2 Selvitysalueen luontoarvot vuoden 2022 havaintojen perusteella.

LUMO-luokka	kohteet nro	pinta-ala (ha)
1. Lainsäädännöllä turvatut kohteet	Merialue on Natura-alueetta	0
2. Erityisen tärkeät kohteet	Linnustollisesti merkittävät kohteet rakennuksissa ja laivassa.	7,25
3. Monimuotoisuutta turvaavat kohteet		
4. Monimuotoisuutta tukevat kohteet		

Kuva 33. Selvitysalueen luontoarvot vuonna 2022 muodostuvat uhanalaisten lintulajien pesinnöistä rakennuksissa ja laivassa sekä myös rakennusten lähellä tehdyistä lepakkohavainnoista. Lintujen keskittymille on tehty oranssilla esitetyt rajaukset erityisen tärkeistä kohteista.

12 Johtopäätökset ja suositukset

Selvitysalueen luonto on **ihmisen muokkaamaa uusympäristöä**, johon kuuluu teollisuusrakennuksia, sahan varastointialuetta, satamarakennelmia, pihapiirejä ja teiden pientareita. Alueen vähäinen metsä on hoidettua ja osittain myös maanmuodollaan muokattua. Uhanalaiseksi luokiteltavia luontotyyppisiä ei selvitysalueella esiinny, koska niiden luonnontila ja edustavuus on heikkoa.

Selvitysalueen rakennuksissa ja vuonna 2022 satamaan ankkuroidussa laivassa pesii kolme uhanalaiseksi luokiteltua pääskylajia, yhteensä korkeintaan 20 paria. Lisäksi selvitysalueella pesii muutamia uhanalaisia ja silmälläpidettäviä lintuja sekä lintudirektiivin liitteen I -lajeja. Selvitysalueella vähäisessä määrin kasvava, uhanalaisen keltamataran esiintymät eivät ole merkittäviä. Ne ovat vaarassa risteytyä paimenmataran kanssa, kuten muuallakin Suomessa.

Rakennuksissa olevat **pääskyjen pesinnät** ovat Uudellamaalla arvokkaita, koska muualta pääsky-yhdyskunnat ovat pitkälti kadonneet. Suosittelemme säästämään edes joitain pääskysille sopivia rakennuksia avoympäristön läheisyydessä. Mikäli rakennuksia on tarve purkaa tai muuttaa linnuille sopimattomiksi, on suositeltavaa luoda uusia pesintämahdollisuuksia rakentamalla lajeille soveltuvia pönttöjä tai hyllyjä rakennusten seinustoille. Lisäksi pääskysset tarvitsevat saalistusalueeksi avoympäristöä, joten suosittelemme säästämään paljon puutonta alaa. Jatkossa puuntaimia suositellaan raivattavan ainakin osalla avoympäristöstä, mikäli pääskysten pesintä jatkuu alueella useiden vuosien ajan.

Selvitysalueella esiintyy **lepakoita**. Passiivilaitteilla tehdyssä seurannassa tallentui pohjanlepakon, siippalajin sekä määrittämättömän lepakkolajin pulsseja. Passiivilaitteilla tehty seuranta ei kerro lepakoiden liikkeistä alueella vaan ainoastaan todentaa niiden esiintymisen. Saalistusalueiden määrittämistä varten alueella tulisi tehdä kartoitusta yöaikaan, jolla lepakoiden esiintymistä selvitetään laajemmalla alueella. Erityisesti selvitysalueen rantavyöhyke on todennäköisesti lepakoiden saalistusaluetta. Selvitysalueen itäosassa on vanhoja rakennuksia, joissa voi olla lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Mikäli rakennuksia aiotaan purkaa tai merkittävästi korjata on lepakoiden esiintyminen niissä suositeltavaa selvittää. Lepakot ovat rakennuksissa pääosin aktiivisella kaudella ja siirtyvät horrostamaan talveksi toisenlaisiin paikkoihin. Mahdolliset purkutoimet tms. on suositeltavaa tehdä marras-huhtikuussa. Erityisesti toimia on vältettävä lepakoiden lisääntymisaikaan kesä-heinäkuussa.

Haitallisten vieraslajien esiintymistä ja leviämistä on vieraslajiasetuksen mukaisesti torjuttava. Haitallisia vieraslajeja esiintyy hyvin vähäisessä määrin selvitysalueella lähinnä pihapiireissä. Näitä suositellaan poistettavaksi pitkäkestoisella torjunnalla. Maanrakennustöiden yhteydessä on estettävä vieraslajien leviäminen, esimerkiksi siementen kuljettamista maa-aineksen mukana toisaalle.

Selvitysalueen maa-alue rajautuu suoraan **Natura-alueeseen** Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualue. Hankkeen ympäristövaikutuksia tulee arvioida suhteessa Natura-alueella suojeltuihin arvoihin joko Natura-arvion tarveharkinnan raportissa tai arviointikynnyksen ylittyessä myös varsinaisessa Natura-arviossa. Suunnittelussa tulee edistää Natura-arvojen suojelua eikä hankkeesta johtuvaa merkittävää heikentävää vaikutusta sallita.

13 Lähdeluettelo

Geologian tutkimuskeskus 2023: GTK:n karttapalvelut Maankamara, karttatasot maankamara 1:20 000/1: 50 000 ja kallioperä 1:200 000. URL: <https://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Hundt, L. 2012: Bat surveys. Good Practice Guidelines. London : Bat Conservation Trust, 2012. s. 96.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U-M., [toim.]. 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. s. 704.

Kontula, T. & Raunio, A., [toim.]. 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja - Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 5/2018, 2018. s. 925.

Koskimies, P & Väisänen, R. A. 1988: Linnustoseurannan havaintoohjeet. 2. uusittu painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, 1988.

laji.fi 2023: Havaintotieto- ja lajitieto-portaali. –Suomen lajitietokeskus. Ote havainnoista 3.3.2023. URL <https://laji.fi/>

Museovirasto 2023: Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Skogbyn masuuni ja sahan alue. Viitattu 7.8.2023. URL: http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=916

Mäkelä, K. & Salo, P. 2021. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskus SYKE. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47. 346 s. ISSN 1796-1726 (verkkoj.)online).

Nieminen, M. & Ahola, A., [toim.]. 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017. ss. 1-278. ISBN 978-952-11-4638-1.

SLTY 2012: Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. URL: http://www.lepakko.fi/docs/SLTY_lepakkokartoitusohjeet.pdf

Uudenmaan liitto 2012: Luonnonympäristöjen arvottamisen kriteeristö Uudellemaalle (LAKU). – Uudenmaan liiton julkaisuja E199. 54 s. ISBN 978-952-448-342-1.

Väre, S. & Krisp, J. 2005: Ekologinen verkosto ja kaupunkien maankäytön suunnittelu. – Suomen ympäristö 780.

Wikipedia 2023: Skogby bruk. Viitattu 7.8.2023 URL: https://sv.wikipedia.org/wiki/Skogby_bruk

Liite 1 Linnustohavainnot Skogbyn selvitysalueella vuonna 2022

Pesimälinnustoksi tulkittu lajisto vuonna 2022. EU-D1 tarkoittaa lintudirektiivin liitteen I -mukaisia lajeja. Uhanalaisuusluokat ovat EN äärimmäisen uhanalainen, VU vaarantunut, NT silmälläpidettävät. Parimäärät on arvioitu useimmista lajeista, mutta kaikkia yleisiä lajeja ei ole voitu arvioida.

Suomenkielinen nimi	ruotsinkielinen nimi	tieteellinen nimi	EU-D1	Uhanalaisuus	Parimäärä
räystäspääsky	hussvala	<i>Delichon urbicum</i>		EN	2 - 4 paria
tervapäsky	tornseglare	<i>Apus apus</i>		EN	4-6 paria
pensaskerttu	törnsångare	<i>Sylvia communis</i>		NT	3
harakka	skata	<i>Pica pica</i>		NT	1 pari
västäräkki	sädesärkä	<i>Motacilla alba</i>		NT	4 paria noin 10 paria
haarapäsky	ladusvala	<i>Hirundo rustica</i>		VU	
rantasipi	drillsnäppa	<i>Actitis hypoleucos</i>			1
kalalokki	fiskmåå	<i>Larus canus</i>			1
harmaapäätikka	gråspett	<i>Picus canus</i>	I		1
palokärki	spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	I		1
käpytikka	större hackspett	<i>Dendrocopos major</i> <i>Phoenicurus phoenicurus</i>			1
leppälintu	rödstart				1
tiltalti	gransångare	<i>Phylloscopus collybita</i>			1
hippiäinen	kungsfågel	<i>Regulus regulus</i>			1
harmaasieppo	grå flugsnappare	<i>Muscicapa striata</i>			1
pikkulepinkäinen	törnskata	<i>Lanius collurio</i>	I		1
tikli	steglits	<i>Carduelis carduelis</i>			1
kivitasku	stenskvätta	<i>Oenanthe oenanthe</i>			2
kultarinta	härmsångare	<i>Hippolais icterina</i>			2
lehtokerttu	trädgårdssångare	<i>Sylvia borin</i>			2
sirittäjä	grönsångare	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>			2
keltasirkku	gulsparv	<i>Emberiza citrinella</i>			2
kirjosieppo	svartvit flugsnappare	<i>Ficedula hypoleuca</i>			4
sepelkyyhky	ringduva	<i>Columba palumbus</i>			1
mustarastas	koltrast	<i>Turdus merula</i>			1-2 paria
laulurastas	taltrast	<i>Turdus philomelos</i>			1-2 paria
rautiainen	järnsparv	<i>Prunella modularis</i>			1-3 paria
räkättirastas	björktrast	<i>Turdus pilaris</i>			2-3 paria
punakylkirastas	rödvingetrast	<i>Turdus iliacus</i>			2-3 paria
metsäkivinen	trädpiårka	<i>Anthus trivialis</i>			2-4 paria
punarinta	rödhave	<i>Erithacus rubecula</i>			Ei arvioitu
hernekerttu	årtsångare	<i>Sylvia curruca</i>			Ei arvioitu
pajulintu	lövsångare	<i>Phylloscopus trochilus</i>			Ei arvioitu
sinitiainen	blåmes	<i>Cyanistes caeruleus</i>			Ei arvioitu
talitiainen	talgoxe	<i>Parus major</i>			Ei arvioitu
peippo	bofink	<i>Fringilla coelebs</i>			Ei arvioitu

Havaittuja, ei pesiviksi tulkittuja lajeja

Suomenkielinen nimi	ruotsinkielinen nimi	tieteellinen nimi	EU-D1	Uhanalaisuus
kyhmyjoutsen	knölsvan	<i>Cygnus olor</i>		
merihanhi	grågås	<i>Anser anser</i>		
kanadanhanhi	kanadagås	<i>Branta canadensis</i>		
valkoposkihanhi	vitkindad gås	<i>Branta leucopsis</i>	I	
telkkä	knipa	<i>Bucephala clangula</i>		
isokoskelo	storskrake	<i>Mergus merganser</i>		NT
tukkasoskelo	småskrake	<i>Mergus serrator</i>		NT
silkkiiukku	skäggdopping	<i>Podiceps cristatus</i>		NT
tukkasotka	vigg	<i>Aythya fuligula</i>		EN
haahka	ejder	<i>Somateria mollissima</i>		EN
kangaskiuru	trädlärka	<i>Lullula arborea</i>	I	NT
kiuru	sånglärka	<i>Alauda arvensis</i>		NT
naurulokki	skrattnås	<i>Larus ridibundus</i>		VU
harmaalokki	gråtrut	<i>Larus argentatus</i>		VU
kuikka	storlom	<i>Gavia arctica</i>	I	
merimetso	storskarv	<i>Phalacrocorax carbo</i>		
harmaahaikara	gråhäger	<i>Ardea cinerea</i>		
merikotka	havsörn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	I	
varpushaukka	sparvhök	<i>Accipiter nisus</i>		
nuolihaukka	lärkfalk	<i>Falco subbuteo</i>		
kurki	trana	<i>Grus grus</i>	I	
räyskä	skräntärna	<i>Hydroprogne caspia</i>	I	
kalatiira	fisktärna	<i>Sterna hirundo</i>	I	
käki	gök	<i>Cuculus canorus</i>		
kulorastas	dubbeltrast	<i>Turdus viscivorus</i>		
mustapääkerttu	svarthätta	<i>Sylvia atricapilla</i>		
naakka	kaja	<i>Corvus monedula</i>		
varis	kråka	<i>Corvus corone cornix</i>		
korppi	corp	<i>Corvus corax</i>		
kottarainen	stare	<i>Sturnus vulgaris</i>		
pikkukäpylintu	mindre korsnäbb	<i>Loxia curvirostra</i>		